

ESKUINERATZE PROZESUAK

Testuinguru globala eta lekutua

Hor ditugu hauteskunde emaitzak Munduan, Europan eta Euskal Herrian. Ez da asmakizuna eskuin muturraren gorakada, bozkek erakusten dute. Hala ere, kasu: erreakzio kontserbadorea ezin da soilik neurtu emaitza elektorale bidez, eta horien inguruko analisiak bakarrik ez du azaltzen ahal zein ondorio dituen gure herri eta eskualdeetan erreakzio kontserbadoreak berak. Sortzen eta indartzen ari diren egitura politiko, ekonomiko eta sozialak ere badira.

Eskuin muturraren gorakada, ideia kontserbadoreen hedatzea eta mugimendu erreakzionarioen antolakuntza ezin ditugu soilik azken urteetan gertatzen ari den pribatizazio, eta beraz, pobretze orokortuarekin lotu. Jakina, krisi garaietan, polarizazioa handitzen denean, haserrea ere pizten da, eta beraz, gizon zurien supremazismoaren adierazpideak ere indartzen dira. Izan ere, krisirik gabe, pribatizaziorik gabe, jendea ondo bizi denetan, horrelako fenomenoak ikustea zailagoa da.

Kontua da krisi hori batera datorrela orain arte unibertsal, nagusi, eztabaidaezin eta ahalguztiduna izan den subjektuaren pitzatzearekin edo, behintzat, haren nagusitasunaren galerarekin; eta galera horrek ondorio zuzenak ditu bai eskuinean baita ezkerrean ere.

Izan ere, ideologia patriarkala alde bateko eta besteko ideologia da, oro har, gure egunerokoa antolatze sistema patriarkala baita. Horrek esan nahi du gizon zuriaren nagusitasunaren defentsa

gero eta bortitzagoa izango dela eta eskuinak eta mugimendu erreakzionarioek, subjektu nagusi izaten jarraitzeko eta gorputzak diziplinatzeko borrokan jarraituko dutela.

Halere, erreakzioa ezin da ulertu azken hamarkadatan feminismoak, mugimendu feministak eta emakumeen eskubideek izan duten aurrerapena kontuan hartu gabe; hor kokatzen dugu erreakzioaren kausa nagusietako bat. Erreakzio kontserbadorea ez da berria, ez da orain jaio, ez du kausa bakarra eta ahalik eta irakurketa konplexuena egin beharko genuke, zer gertatzen ari den egoki ulertu nahiko bagenu.

Perspektiba patriarkaletik egiten diren eskuin muturraren, faxismoaren edo olatu kontserbadorearen gorakadaren inguruko irakurketek ez digute balio azaltzeko zergatik, oro har, gizon zuriak diren pobretze prozesuaren eraginez erreakzionatzen dutenak, eta ez emakumeak, nahiz eta emakume arrazializatuak, transak eta queer-ak izan, pribatizazio prozesu guztietan gehiago pobretzen diren pertsonak.

Maila globalean gertatzen ari den prozesu hau era konkretuetan lurreratzen da jakina, ez da berdin lurreratzen Argentinan, Polonian, Andaluzian edo Euskal Herrian. Bakoitzean forma konkretu bat hartuko du eta lurralde horretako beste indar politiko eta fenomeno sozial batzuekin egingo du talka, moldatuz, aurre eginez edo dena delakoa.

Feminismoa eta antifaxismoa

Feminismotik ez dugu orain arte gure markoa antifaxismoan kokatu (feminismoa askok antifaxistatzat ulertzen dugun arren), iruditegi hori guztiz maskulinoa izan delarik, orain gu hor kokatzeak korapilo berriak dakartza. Alde batetik, orain arte antifaxismoan kokatu direnekin aliantzak egiteko aukerak eta gatazkak sortzen dira. Espazio ez feminista batean feministak sartzeak dakarren guztiarekin. Bestetik, talka diskurtsiboarekin topatzen gara, antifaxismoan diskurtso antifeministak egon badaudelako, eta marko feminista antifaxismoan kokatzea ez delako hain erraza. Gure diskurtsoek ez dute sarbide onartu orokortua.

Gainera, guk “feminismoaren” barruan dauden diskurtso batzuk faxismoan eta eskuin muturrean kokatzeak mugimenduaren barneko gatazkak areagotzen ditu. Euskal Herrian konkretuki, akordioen izenean talka politikoak “gutxitzeak” errazago zilegitzen ditu diskurtso batzuk. Hegemonia eskuratu nahiak diskurtsoak lausotzen ditu eta erradikaltasuna galtzen da, erradikaltasun horren galeran diskurtso batzuk errazago permititzen dira.

Diskurtso batzuen lausotzeak eta egungo noraez eta etsipen orokortuak indibidualismorako joera areagotu dezake. Batzuetan marko liberala erosiz, eta beste batzuetan erosotasunak bultzatuta marko neoliberalaren antzeko jokabideak edukiz. Marko neoliberalak izan ala ez. Indibidualismorako joera izugarritzko aukera da marko neoliberalak indartzeko.

Faxismoa berrezaugarritu

Ezinbestekoa da faxismoa berrezaugarritu eta orain eta hemen nola lurreratzen den zehaztea. Erreakzio faxista definitu (eta beraz, mugatu) egin beharko dugu. Forma konkretuz identifikatu, kontrakoak *dena faxismoa da* logikara eraman baikaitzake, eta faxismoa *dena* bada, *ez da ezer* izango. Aldi berean, faxismoa definituz bere kontrako borroka ere definituko dugu: antifaxismoa erreakzio faxista zehatzen aurkako borroka gisa identifikatuko dugu, bulkada antifaxista borroka emantzipatzaile konkretuetara kanalizatuz.

Garrantzitsua deritzogu erreakzio antifeministen eta faxismoaren arteko harremanaz nahiz desberdintasunaz hitz egiteari. Gizonen erreakzioa eta faxismoaren hedapena fenomeno ezberdin gisa ulertu behar ditugu, harremanean dauden arren.

Batetik, feministon eta emakumeon, transon eta bolleron botere tasen igoeraren aurrean gizonak erreakzionatzen ari dira. Botere tasak areagotuz joan izana hamarkadetako borroka eta garaipenen ondorioa da eta eragin zuzena du gizonen bizitzetan: gure boteretzeak beraien desboteretzea esan nahi baitu. Pribilegioen galera erlatibo baten aurrean kolektibo gisa ematen ari diren erantzuna da erreakzioa. Erreakzio hau eskuinean zein ezkerrean ari da gertatzen, nahiz eta modu ezberdinean izan.

Mutil gazteen artean modu agerikoagoan ari da gertatzen erreakzioa: ez gazteak helduagoak baino matxistagoak direlako, baizik eta, kontrara, mutil gazteetan ari delako jazotzen pribilegioen galera handiena. Mutil gazteei sozialki mantendu beharreko berdintasunezko jarrera sakonagoa da helduagoei exijitzen zaiena baino. Erreakzio hori bere horretan kezkatzekoa izan arren, kezkarriagoa da horien aurrean posizio politiko ezberdinetatik har daitezkeen posizionamenduak: feminismoa agenda politikoetatik ezabatzeak (erreakzioaren beldurrez) eta zuzenean kide feministak eta oro har emakumeak, disidenteak eta abar ekuaziotik kanpo uzten dituzten aukera politikoak legitimatzeraino, berriz ere subjektu unibertsala (gizon zuri hetero...) berregiteko saiakeran.

Bestetik, faxismoa sistema krisian sartzean aktibatzen den erantzuna da. Erantzun horrek sistema bera indarrez ezarri nahi du, bere adierazpiderik bortitzena bilakatuz. Modu berezitan eragiten digu neska, trans eta bolleroi: misoginia, borroka feminista arazo sozialen kausa gisa identifikatzeko joera edo gure borroka kriminalizatzen duten adierazpenak tarteko. Zentzu honetan, antifaxismoa ere borroka feministatik aurrera eramatearen beharrean berresten gara.

Begi bistakoa da harremana duten fenomenoak direla, faxismoak gizonen erreakzioa elikatzen baitu.

Ordea, harremanean egoteak ez du esan nahi berdindu egin behar ditugunik.

Garrantzitsua da gizonen erreakzioa eta faxismoa bereiztea eta eraso antifeminista orori eraso faxista deitzea ekiditea, arrazoi ezberdinengatik:

- 1) *guztia* faxismoa izateak faxismoa *ezer* ez izatea ekar dezake, zabaltasunean galdu gaitezke;
- 2) eraso sexistei aurre egiteko mekanismo eta borroka molde feminista espezifikoak diluitu daitezke antifaxismo zabalaren baitan;
- 3) faxismoaz ari garenean gatazka kanpoan dago beti: gizonen erreakzioaren kausak kanpo faxismo batean kokatzeak gizonen erantzukizuna ezabatu dezake;
- 4) gizonen erreakzioa borroka feministaren bidez lortutako garaipenen erantzuna izanik, faxismoari egozteak lortutako garaipenen aitortza eza edo despolitizazioa ekar dezake.

Garrantzitsu deritzogu Euskal Herriko panorama espezifikoari begiratzea, faxismoak gurean izan dezakeen lurreratzeaz hitz egiteko.

Alde batetik, gakoa da gurean horrelakorik gertatu ezin denaren ideia alboratzea. Argentinako adibidea jarri izan da maiz: bazegoen uste sakon bat Argentinan faxismoa lurreratu ezin zenarena, mugimendu sozialak oso indartsuak direlako, diktadurarekiko haustura bat egon zelako, Argentinako estatu kriminala epaitua izan zelako... Prozesu demokratizatzaile sakon batek populazioaren zentzu komunean eragina izan zuelako, alegia. Immunitate egoera batean zeudela uste zuten eta orain

eskuin muturrak gobernatzen du. Zentzu berean, okertuko ginateke pentsatuko bagenu gurean badagoela faxismoaren lurreratzea ezinezkoa egiten duen DNA bat.

Baina, aldi berean, Euskal Herriko egoera ez da bestelako herrialde batzuen berdina. Gurean azken hamarkadetan egondako borroken kristalizazioak badakar Euskal Herriko zentzu komuna ezkertiarra, feministagoa... izatea, oro har, mendealdekoa baino. Badaude gaurkotasuneko gako-elementu ezberdinak ere: antolakunde eta mugimendu politiko emantzipatzaile asko, ehun komunitario handia eta komunikabide ezkertiar nazional zein lokalak. Eta garrantzitsua da hori presente izatea: 1) indar korrelazio hori baliatu ahal izateko; 2) diagnostiko egokiak egitea funtsezkoa delako kudeaketa egoki baterako.

Beraz, faxismoaren diagnostiko propioak behar ditugu, Euskal Herrian kokatuta: indar korrelazio propioan kokatuz eta, aldi berean, immunitatearen ideia alboratuz.

Immunitatearen ideia alboratze horretan, interesgarria litzateke aipatzea badaudela “pasabide” batzuk faxismora bide eman dezaketenak mugimendu sozialetan. Krisi testuinguruetan ugaritzen dira pasabide hauek, zeinak subjektu esentzial edo puruaren eskubideen defentsan posizio baztertzailak hartzen dituzten:

- Abertzaletasunetik → nazio baztertzailera: identitate nazionala arriskuan jartzen dutenaren mezuarekin migratzaileen aurka jotzea.
- Klase defentsatik → klase esentzialismora: langile klasea unibertsaltzat hartu eta mugimendu feminista, antirrazista, etab. klase borrokaren zatitzaile bezala ikustea.
- Feminismotik → “terf”era: emakumearen eta bere eskubideen defentsan transak mehatxua direla argudiatzea.
- Lurraren defentsatik → konspirazio teoretara: ingurumen-arazoen izaera sistemikoa ukatzea, hauek etsai ezkutuei egotziz.

Illo horretan, gakoa da pasabide horiek borroka eremu eta mugimendu sozial ezberdinetatik modu argian itxi eta diskurtso hutsal, sinplista eta zapaltzaileen aurrean marko feminista eta antifaxista ezartzea.

Eztabaidarako galderak

1. Testuinguruari dagokionean

- 1.1. Non eta nola ari dira lurreratzen Euskal Herrian eskuin muturraren diskurtsoak?
- 1.2. Eskuin muturra, faxismoa eta eskuineratze prozesuak bereizten badakigu? Bereizi behar ditugu?
- 1.3. Gizonen erreakzioa eta faxismoaren hedapena fenomeno ezberdin gisa ulertu behar ditugu, harremanean dauden arren? Nola bereizi ditzakegu? Zein dira ondorioak?

2. Faxismoari dagokionez

- 2.1. Dena faxismoa da logika ekidinez (faxismoa dena bada ez da ezer izango) eta begirada Euskal Herrian kokatuz, nola identifikatzen dugu faxismoa?, Faxismoa sistema krisian sartzean aktibatzen den erantzuna da?, Nola identifikatzen dugu faxismoaren kontrako borroka?

2.2. Gurean faxismoaren lurreratzea ezinezkoa egiten duen DNA bat ez egon arren, badago Euskal Herriko zentzu komun ezkertiarra eta feministagoa?, Nola baliatu indar korrelazio hori?, Nola zaindu?

2.3. Zeintzuk dira faxismora bide eman dezaketen pasabideak mugimendu sozialetan?

3. Erreakzio patriarkalei dagokienez

3.1. Erreakzio patriarkala pribilegioen galera erlatibo baten aurrean gizon zuriak kolektibo gisa ematen ari diren erantzuna da?

3.2. Nola lurreratzen da Euskal Herrian?

4. Feminismoa eta faxismoa

4.1. Zein leku izan behar du antifaxismoak feminismoan?, Eta zein leku feminismoak antifaxismoan?

4.2. Nola ekidin feminismoaren barruan gerta daitezkeen faxismorako pasabideak?

5. Aurrera begira

5.1. Nola garatuko dugu marko feminista antifaxista propio bat?